

ČESKÁ VIZE

= deset nejdůležitějších hodnot, na kterých by měla stát budoucnost naší společnosti

KRÁTKÁ (cca 40 řádků, 1 strana A4) ESEJ (sloupek, črta, úvaha, reflexe, komentář, dialog, výzva, poselství, zpráva, dopis, návod, kuchařka, seznam, grafika...) formulovaná pro závěrečný díl ročního cyklu diskusí KABINET HAVEL – Úsvit v Čechách, který se uskuteční 19. listopadu 2009 v Brně.
www.usvitvcechach.cz

EVA M. HEJZLAROVÁ - ČESKÁ VIZE

zveřejněno v Kavárně iDNES.cz v pondělí 5. října 2009

Vize, mise a cíle umím sekat jak Baťa cvičky. Naučila mě tomu práce v neziskových organizacích. Tam je jasně zformulované poslání, tedy to, o co usilujete a co tvoří identitu organizace, klíčové pro její přežití – jinak těžko získáte dárce, kteří vás ve vašem snažení budou ochotni podporovat. Měla bych i svůj názor na to, kam by se země, ve které žiju, měla ubírat. Protentokrát si ho ale nechám pro sebe, protože podstatnější je říct si, za jakých předpokladů má formulování vizí vůbec smysl. Ty předpoklady jsou tři.

Předně by měla panovat jakás takás **shoda na tom, že vize jsou užitečné** a že je lépe je mít než žít bez nich. Pokud se při sebemenší zmínce o pomyslném tmelu společnosti ušklíbáme nad tím, že se sociálním inženýrstvím máme své zkušenosti a že lajnování jakéhokoli druhu je dávno překonaná věc, je vymyšlení sebevznešenějších a sebechytřejších vizí – mírně řečeno –zbytečné. Nechuť k sousloví „vize společnosti“ lze samozřejmě svést na čtyřicet let komunismu i neustále omílanou českou skepsi. Nejvíce je to ale bohužel projev alibismu a lenosti. Takoví Finové se domluvili, co se svojí zemí chtějí udělat, a prostě to dělají. Proti nám je jich zhruba půlka, nemají žádné výjimečné přírodní zdroje, jejich kulturní tradice také nikoho zrovna nedojímá, a přesto je to pro ostatní atraktivní a sympatická země. Vypadá to, že mají oproti nám v něčem nějakou zásadní výhodu? Mně to tak nepřijde. A i přesto se my můžeme pyšnit možná tak pivem, Prahou a Českým Krumlovem, ale jinak – pokud zrovna nechromíme evropské předsednictví – nikoho nijak zvlášť nezajímáme. Zdá se vám to nespravedlivé? Já ostatní docela chápu... Není tak těžké spočítat si, že vytyčení směru a vize nespadá do kategorie „nice to have“, ale že je především funkční. Pokud nic takového neexistuje, politici si mohou dělat, co je pro ně nejjednodušší, tedy útočit na voličskou první signální a pořád se motat v kruhu. Spolu s nimi, jako rukojmí, se motá i celá společnost, deset miliónů občanů.

Druhým nutným předpokladem je **schopnost široké diskuze nad obsahem vize**. Vize, která „funguje“, je ta, se kterou se lidé jako vy a já budou moci ztotožnit, která společnost tmelí a směřuje. Tu není možné vyspekulovat v nějakém ústavu s tím, že teď už záleží jen na vrtkavé štěstěně, zda zapadne a bude doceněna až budoucími generacemi nebo zda se prosadí ještě teď. Vize se formuje skrze veřejnou diskuzi a pro veřejnou diskuzi, která bude co k čemu, je potřeba odborníků, kteří se nebojí mít vlastní názor a přitom jsou schopní se dohodnout s dalšími kolegy – odborníky. Zároveň musí mluvit tak, aby jim rozuměli ostatní, tedy „ne-odborníci“, a aby to, co říkají, bylo alespoň trochu zajímavé. Dále je potřeba politiků, kteří se této diskuzi neděsí a vědí, že kontakt s voliči neznamená jen jednou za čtyři roky rozdat nějaké ty samolepky a párky na volebním mítinku. Dále je potřeba zájem veřejnosti. To nemusí být zrovna stotisícová demonstrace na Václaváku například u příležitosti policejní reformy. Na druhou stranu by bylo milé, kdyby se o různá témata zajímalo vždy alespoň tolik lidí a alespoň do té míry, že noviny nebudou mít pocit, že páchají ekonomickou sebevraždou, pokud si dovolí zveřejnit i něco víc než jen pár výkřiků typu „pro“ a „proti“. Když už jsme u novinářů – ti jsou také potřeba, a to zejména takoví, kteří naopak nežijí v panickém strachu, že cokoli, co má víc než 15 řádek, stejně nikdo neučte (mezi mladými už je snad 40 procent populačního ročníku na vysokých školách, tak bychom snad mohli věřit, že je láká i něco jiného než velká písmenka a barevné obrázky), a kteří budou umět spíše dlouhodobě a kriticky sledovat určité téma než jenom ad hoc – a často překvapivě zapškle – pošťkávat.

Třetí a poslední podmínkou je **odhodlání a schopnost vizi naplňovat**. Tady je hlavní úkol pro politiky, který spočívá zejména v tom nekazit. Každý politik by měl chápat, že co se jednou dohodlo, to platí, a že není zrovna znakem dospělosti shodit ze stolu rozumný návrh jen kvůli tomu, že není můj. Taky by měl vědět, že fakt, že právě vyhrál volby, ho neopravňuje vyházet skoro celé vedení skoro všech úřadů a nabrat tam svoje kamarády – bez toho nebude státní správa nikdy rozumně fungovat a o nějakém naplňování vizí si můžeme leda tak nechat zdát. A taky by měl každý politik tušit, že jestli říká, že naší prioritou je například vzdělanostní společnost, tak ať už toto módní spojení znamená cokoli, asi to nebude stav, kdy učitel či učitelka na základní škole bere méně než průměrnou mzdu. Shrnutí a podtrženo – každý politik by měl vykazovat alespoň elementární shodu mezi deklarací a činem a měl by rozumět tomu, že nemůže přihřívát svou vlastní polívčičku v podstatě jakýmkoli způsobem a za jakoukoli – ostatně jinými placenou – cenu. Co se týká nepolitiků, byla bych mírně optimistická. Myslím, že jakmile jednou existuje určitý, inteligentně, široce založený a srozumitelně vysvětlovaný konsenzus, jakým směrem se vydat, „veřejnost“ tomu dokáže porozumět rozhodně ve větší míře, než na jakou se politici vymlouvají. Ostatně například i kauza třicetikorunových poplatků ve zdravotnictví je hlavně projevem neschopnosti komunikovat (to na straně politiků – zastánců reformy), případně účelově vyvolané a uměle živěné hysterie (to na straně politiků – odpůrců). Lidé sami docela chápou, že když se například léky plýtvá, je dobré s tím něco dělat, a že pokud jako společnost stárneme, bude stát zdravotní péče čím dál víc peněz.

Jsou tedy tři podmínky pro to, aby formulování vizí k něčemu bylo. Dobrých nápadů je dost – ale nejdřív musíme začít s tímhle.